

Довідка
щодо деяких аспектів реалізації антикорупційної політики
в системі МВС протягом 2016-2020 років

I. Засади відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у МВС. Забезпечення системного підходу до запобігання і протидії корупції в МВС

Упродовж 2015-2016 років Міністерством ініційовано та здійснено ряд реформаційних заходів, спрямованих на зниження рівня корупції в системі МВС, у тому числі інституційного змісту, що дало можливість трансформувати МВС з репресивного державного органу у політикоформуєче міністерство.

Пунктом 5 Положення про Міністерство внутрішніх справ України (постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878), зокрема, зазначено, що МВС з метою організації своєї діяльності забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції, контроль за їх реалізацією в апараті МВС, територіальних органах, закладах, установах і на підприємствах, що належать до сфери управління МВС. Аналогічні норми містяться у власних положеннях органів системи МВС – Національній поліції, ДСНС, Держприкордонслужбі, ДМС, Національній гвардії, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ.

У зв'язку з цим у складі нової структури апарату МВС наприкінці 2015 року утворено Управління запобігання корупції та проведення люстрації як уповноважений підрозділ МВС з питань запобігання та виявлення корупції, яке у подальшому реорганізовано в Управління запобігання корупції МВС (далі – Управління). На відміну від підрозділів внутрішньої безпеки органів внутрішніх справ, які здійснювали виявлення та розслідування корупційних правопорушень, основним завданням Управління стало запровадження системного підходу у сфері запобігання корупції, організація роботи з ідентифікації, оцінки та усунення корупційних ризиків у діяльності МВС, здійснення методичної та консультативної роботи. Такі ж уповноважені підрозділи утворено в органах системи МВС.

Крім того, у Головному сервісному центрі МВС та в **усіх 26** його філіях – регіональних сервісних центрах ГСЦ МВС, відповідно утворено відділ з питань запобігання корупції, введено у штат посаду головного спеціаліста з питань запобігання корупції. Із **39** закладів охорони здоров'я МВС у **28** закладів введено у штатний розпис посаду уповноваженого з антикорупційної діяльності, такі ж штатні посади є в **усіх 7** вищих навчальних закладах, що належать до сфери управління МВС, серед інших **15** організацій (державні підприємства, установи, заклади) посада уповноваженого введено у штат у **4** організаціях.

У закладах, установах та підприємствах, що належать до сфери управління МВС, де не визначено у штаті уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції, виконання таких завдань покладено на окремо визначених працівників.

Координація діяльності уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції територіальних органів МВС, закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС, здійснюється Управлінням.

Для реалізації зазначеної функції Управлінням застосовується комплексний підхід. Зокрема, систематично, не рідше двічі на рік, проводяться наради-семінари з організації роботи із запобігання та протидії корупції у відповідних органах/організаціях, щорічно організуються та проводяться на базі закладів вищої освіти системи МВС навчання з основних положень антикорупційного законодавства, у 2020 році розроблено тести та проведено тестування уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС, на предмет виявлення рівня їх знань антикорупційного законодавства та організації роботи із запобігання корупції.

Крім того, в межах наукового дослідження фахівцями Національної академії внутрішніх справ, Державного науково-дослідного інституту МВС та Управління у жовтні 2020 року розроблено навчально-методичний посібник «Критерії оцінювання уповноважених осіб з питань запобігання корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС України», який містить перелік напрямів діяльності уповноважених осіб з питань запобігання корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС України, які підлягають оцінюванню (кількісні та якісні), а також критерії та методику здійснення оцінювання такої діяльності. Наприкінці 2020 року проведено оцінювання діяльності уповноважених осіб з питань запобігання корупції закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС, за його результати узагальнено інформацію, яка буде використана для удосконалення подальшої діяльності уповноважених осіб підвідомчих установ.

Політика Міністерства внутрішніх справ України щодо запобігання і протидії корупції в системі МВС ґрунтується на таких підходах:

- забезпечення дотримання прав людини і основних свобод;
- дотримання стандартів доброчесності на публічній службі;
- нетерпимість до корупції;
- розвиток кадрового потенціалу;
- ефективність та законність використання бюджетних коштів;

відкритість і прозорість процесів підготовки та прийняття публічних рішень;

створення механізмів партнерства з інститутами громадянського суспільства.

Одразу після реформування МВС було затверджено Антикорупційну програму МВС на 2016 рік, а потім – на 2017, 2018, 2019 та 2020 – 2022 роки, які взаємопов'язані одна з іншою і логічно продовжують реалізацію запланованих в програмах антикорупційних заходів. Щорічно, починаючи з 2017 року, розробленню та затвердженню антикорупційних програм МВС передують оцінювання корупційних ризиків у діяльності МВС, зокрема, шляхом дослідження (аналізу) зовнішнього та внутрішнього середовища МВС. З періоду з 2017 по 2020 рік у діяльності МВС ідентифіковано **68** корупційних ризиків, розроблено **101** захід щодо їх усунення/мінімізації.

II. Реалізація антикорупційної політики в кадровому менеджменті

Фінансовий контроль

З метою забезпечення додержання антикорупційного законодавства в частині фінансового контролю в МВС відповідними уповноваженими структурними підрозділами суб'єктів системи МВС постійно здійснюються інформаційно-роз'яснювальні та превентивні заходи щодо забезпечення своєчасності подання електронних декларацій суб'єктами декларування у системі МВС. Як свідчать дані за результатами деклараційних кампаній у 2017-2020 роках, кількість несвоєчасно поданих/неподаних щорічних декларацій по системі МВС скоротилася з **638** у 2017 році до **43** у 2020 році. Інформація про неподання/несвоєчасне подання щорічних декларацій працюючими працівниками суб'єктів системи МВС у 2017-2020 роках наведена в таблиці та діаграмі 1.

Таблиця 1

Назва суб'єкта системи МВС	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Апарат МВС	0	2	0	0
Головний сервісний центр МВС та РСЦ МВС	0	1	1	3
Заклади, установи, підприємства, що належать до сфери управління МВС	0	6	10	2
Національна поліція України	171	451	15	11
Державна служба України з надзвичайних ситуацій	373	165	14	16
Державна міграційна служба України	88	39	8	8
Державна прикордонна служба України	1	0	0	1
Національна гвардія України	5	25	14	2
Разом по системі МВС	638	689	62	43

Діаграма 1

Про кожний випадок неподання або несвоєчасного подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого

самоврядування, у встановленому порядку поінформовано Національне агентство з питань запобігання корупції для вжиття заходів реагування.

Антикорупційне навчання у системі МВС

Серед основних видів превентивної антикорупційної діяльності є проведення роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції, формування негативного ставлення до корупції, втілення принципів доброчесності у діяльності працівників системи МВС. Керівництвом Міністерства цьому важливому питанню приділяється особлива увага. Системний підхід до проведення різноманітних форм навчань для різних категорій працівників системи МВС розпочато з 2016 року. Такі навчання проводяться як працівниками Управління запобігання корупції МВС, так і науково-педагогічними працівниками усіх закладів вищої освіти, що належать до сфери управління МВС. Протягом 2016 р. – 2020 р. усього проведено 80 антикорупційних навчань, якими охоплено 21 370 працівників системи МВС. Інформація про проведені антикорупційні навчання для працівників суб'єктів системи МВС у 2016-2020 роках наведена в таблиці та діаграмі 2.

Таблиця 2

	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Разом
Кількість проведених навчальних заходів	9	13	17	20	21	80
Кількість охоплених навчанням працівників системи МВС	2120	8 809	2 363	2 932	5 146	21 370

Діаграма 2

Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів

Одним із важливих розділів законодавства у сфері запобігання корупції є запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, якому в МВС приділяється належна увага. У зв'язку з цим з метою недопущення порушень вимог антикорупційного законодавства в частині врегулювання конфлікту інтересів,

починаючи з 2017 року в МВС, щорічно за відповідним дорученням керівництва МВС, Управлінням запобігання корупції узагальнюється інформація про близьких осіб, які працюють в системі МВС. За результатами узагальнення такої інформації у 2018 році мало **12** випадків існування потенційного конфлікту інтересів, спричиненого роботою близьких осіб, у працівників апарату МВС, його територіальних органах, закладах, установах, підприємствах, що належать до сфери управління МВС, у 2019 році – **19** випадків, у 2020 році – **136** випадків. Керівниками відповідних структур вжито відповідно до вимог антикорупційного законодавстві заходів щодо врегулювання випадків конфлікту інтересів, спричиненого спільною роботою близьких осіб.

Крім того, з метою запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у зв'язку із наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав, відповідно до антикорупційної програми МВС, починаючи з 2019 року, Управлінням запобігання корупції МВС проводиться аналіз інформації, пов'язаної з наявністю підприємств чи корпоративних прав у посадових осіб апарату МВС, керівників та заступників керівників територіальних органів МВС, керівників та заступників керівників закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС.

Проведення спеціальних перевірок

З метою забезпечення виконання вимог статті 56 Закону України «Про запобігання корупції» в МВС проводяться спеціальні перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком в апараті МВС, його територіальних органах, в закладах, установах та на підприємствах, що належать до сфери управління МВС, а також за дорученням Міністра внутрішніх справ в Національній гвардії України та органах, підконтрольних Міністру внутрішніх справ. Функцію щодо організації та проведення спеціальних перевірок стосовно осіб на вищезазначені посади, суб'єктом призначення на які є МВС, покладено на Управління. Протягом 2018 р. – 10 міс. 2020 р. таких перевірок проведено стосовно **143** осіб (у 2018 р. проведено стосовно **105** осіб, у 2019 р. – **27**, 2020 р. – **11**). Інформація про проведені Управлінням спецперевірки у 2018-2020 роках наведена в діаграмі 3.

Діаграма 3

III. Здійснення контрольних заходів

З метою реалізації на належному рівні передбачених Положенням про Міністерство внутрішніх справ України контрольних функцій Міністерства, усунення можливих дискреційних повноважень під час перевірок у його працівників Управлінням розроблено та наказом МВС від 06.11.2018 № 888 затверджено Порядок проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС, Національної гвардії України, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС.

У період з 2018 р. по 2020 р. Управлінням разом із заінтересованими структурами МВС проведено **51** перевірку діяльності суб'єктів системи МВС з питань організації роботи із запобігання і протидії корупції, у тому числі навчальні заклади МВС, заклади охорони здоров'я, державні підприємства, регіональні сервісні центри МВС (2018 р. – **8**, 2019 р. – **26**, 2020 р. – **17**). Інформація про проведені зазначені перевірки суб'єктів системи МВС у 2018-2020 роках наведена в таблиці та діаграмі 4.

Таблиця 4

Назва суб'єкта системи МВС	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Територіальні органи з надання сервісних послуг	1	3	17
Навчальні заклади	1	10	-
Заклади охорони здоров'я	3	10	-
Підприємства	-	-	-
Інші установи	2	3	-
ЦОВВ	-	-	-
Національна гвардія України	1	-	-
Разом по системі МВС	8	26	17

Діаграма 4

У ході проведення перевірок вивчалася робота з надання методичної та консультаційної допомоги з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції, розгляду повідомлень про конфлікт інтересів, здійснення фінансового контролю, організацію роботи внутрішніх каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», отримання та організації розгляду повідомленої через такі канали інформації та додержання вимог Закону України «Про запобігання корупції» в частині проведення спеціальної перевірки.

IV. Співпраця з громадськістю

З метою реалізації антикорупційної політики в МВС приділяється велика увага створенню належних умов для залучення громадськості до здійснення антикорупційних заходів.

У підтвердження цього представник Громадської ради при МВС входять до складу комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми.

Затвердженню антикорупційних програми МВС передувало публічне громадське обговорення та погодження її проектів на засіданні Громадської ради при МВС.

Також незалежний громадський контроль Антикорупційної програми МВС здійснюється громадськими організаціями через Громадську раду при МВС.

Крім того, у 2018-2019 роках з метою реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. № 576-р, разом з представниками Громадської ради при МВС на базі навчальних закладів, що належать до сфери управління МВС, проведено **10** комунікативних заходів – регіональних круглих

столів щодо визначення корупційних ризиків у діяльності МВС, шляхів запобігання та протидії корупції в МВС. Зазначені комунікативні заходи спрямовані на обговорення між МВС та громадськістю напрямів запобігання і протидії корупції, визначення корупційних ризиків в системі МВС та напрацювання шляхів їх усунення, формування нетерпимості до проявів корупції в системі МВС.

З метою виконання на належному рівні 5 заходів, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади», за які відповідальне Міністерство, протягом 2016-2019 років в МВС та Головному сервісному центрі МВС проведено ряд робочих зустрічей з представниками Урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції», разом з якими розроблено детальні плани здійснення цих заходів. За результатами громадського моніторингу виконання у 2019 році згаданих заходів МВС посіло 8 місце із 16 центральних органів виконавчої влади, які беруть участь у їх реалізації.

Протягом 2020 року МВС разом з Головним сервісним центром МВС, Державною міграційною службою, Національною поліцією та представникам Урядово-громадською ініціативою «Разом проти корупції» здійснювалась скоординована робота з реалізації запропонованих Ініціативою та підтриманих Урядом 8 антикорупційних заходів, що належать до сфери відповідальності МВС, у таких важливих сферах, зокрема, як:

- підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації, впровадження прозорих та справедливих правил акредитації автошкіл та атестації їх спеціалістів, впровадження системи фото-, відеофіксації при складанні іспитів на одержання водійського посвідчення;

- удосконалення процедури притягнення до відповідальності за порушення правил дорожнього руху, зокрема, шляхом запровадження фото-відеофіксації таких порушень в автоматичному режимі;

- припинення незаконного продажу фіктивних довідок, дипломів, листків непрацездатності, водійських посвідчень та інших документів у мережі Інтернет;

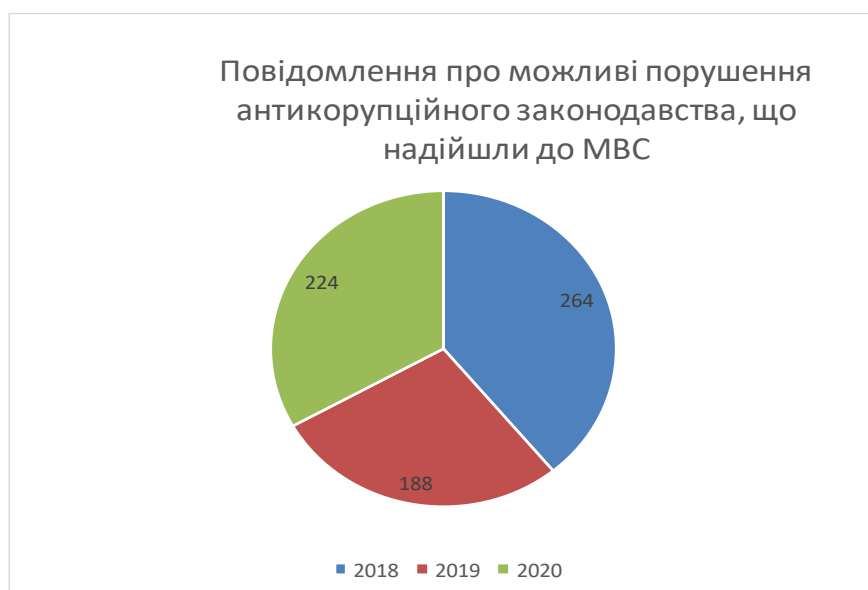
- упорядкування діяльності державного підприємства «Документ» з метою підвищення рівня прозорості його діяльності та припинення стягнення незаконних додаткових платежів з громадян України;

- забезпечення конкуренції та справедливих цін у сфері закупівель обладнання для оформлення паспортних документів..

З метою інформування громадськості про свою діяльність, здійснення заходів, пов'язаних із залученням громадськості до діяльності із запобігання і протидії корупції в системі МВС, на офіційному вебсайті міністерства з січня 2016 року запроваджено рубрику «Запобігання корупції», аналогічні рубрики відкриті на офіційних вебсайтах територіальних органах з надання сервісних послуг МВС, вищих навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, а також Національної гвардії та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координується та спрямовується Кабінетом Міністрів через Міністра внутрішніх справ.

Відвідувачі вебсайтів, а також викривачі мають можливість повідомити про факти порушення антикорупційного законодавства працівниками системи МВС. Для цього на головній сторінці офіційного вебсайту створено банер «Повідомити про корупцію», у якому, зокрема, міститься інформація про телефон «спеціальної гарячої лінії». За період, починаючи з 2018 року через ці та інші канали до МВС у цілому надійшло 676 повідомлень (у 2018 р. – 264, у 2019 – 188, 2020 р. – 224) про можливі порушення антикорупційного законодавства працівниками системи МВС. Інформація про кількість таких повідомлень, що надійшли до МВС у 2018-2020 роках, наведена у діаграмі 5.

Діаграма 5

V. Міжнародна діяльність

Як зазначається у статті 70 Закону України «Про запобігання корупції», Україна відповідно до укладених нею міжнародних договорів здійснює співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції з іноземними державами, міжнародними організаціями, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції. З метою реалізації цієї норми МВС здійснює активну міжнародну діяльність в антикорупційній сфері.

Так, представники **Консультативної Місії ЄС в Україні** є членами (за згодою) комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми. Протягом останніх трьох років спільно з КМЄС в Україні проведено **7** комунікативних та навчальних заходів. За підтримки КМЄС було виготовлено та поширено для працівників МВС інформаційно-роздаткових матеріалів (буклети щодо повідомлень про корупцію, врегулювання конфлікту інтересів та фінансового контролю) загальною кількістю **51 500** примірників (32 000 для викривачів, 16 000 про конфлікт інтересів, 3 500 щодо декларування).

За останні роки в межах здійснення превентивних антикорупційних заходів в МВС також тісна співпраця склалася з **НАТО**, зокрема, в частині реалізації в Україні Програми НАТО з розбудови доброчесності, цілісності, прозорості та зниження корупційних ризиків в роботі оборонних та безпекових інституцій (Програма VI). Це дало можливість у 2018-2019 роках **8**

працівникам МВС, Національної поліції, Національної гвардії, Державної прикордонної служби пройти навчальний курс з розбудови доброчесності у Школі НАТО (м. Обераммергау, ФРН). Також у межах реалізації Програми ВІ у лютому 2020 року базі НАВС проведено тренінг для **37** тренерів – викладачів закладів вищої освіти МВС та працівників Національної поліції України, які залучалися до проведення регіональних антикорупційних навчань для працівників системи МВС на базах цих навчальних закладів. Зазначеними навчаннями, які у 2020 році у такій формі проводилися вперше, охоплено **775** працівників.

Крім того, МВС в частині реалізації державної антикорупційної політики активно співпрацює з **іншими міжнародними інституціями**. Зокрема протягом 2018-2020 років:

представник Управління запобігання корупції у складі української делегації взяв участь у роботі XX пленарного засідання **Антикорупційної мережі ОЕСР**, що відбулося у Парижі в рамках Глобального форуму з питань доброчесності та боротьби проти корупції;

3 представники Управління взяли участь у сесіях робочої групи з питань огляду виконання положень Конвенції ООН проти корупції, засіданнях міждержавної робочої групи відкритого складу з питань повернення активів та міждержавній зустрічі експертів відкритого складу з питань міжнародного співробітництва, що відбулися у **Віденському відділенні ООН** (м. Відень, Австрійська Республіка). Відні (Австрійська Республіка);

представник Управління, який є **урядовим експертом України** з питань імплементації Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, залучався до опрацювання матеріалів самооцінки Республікою Хорватія стану імплементації Конвенції ООН проти корупції в рамках другого циклу моніторингу.

VI. Результати здійснених превентивних антикорупційних заходів

Здійснений комплекс превентивних антикорупційних заходів почав давати свої позитивні результати. Так, за останні три роки загалом кількість притягнутих до відповідальності (кримінальна, адміністративна, дисциплінарна) працівників системи МВС за порушення антикорупційного законодавства зменшилася з **572** осіб у 2018 році до **361** особи за 2020 р. Інформація про кількість притягнутих до відповідальності працівників системи МВС у 2018-2020 роках наведена в таблиці та діаграмі 6.

Таблиця 6

Назва суб'єкта системи МВС	Період	Кількість працівників,			Разом
		що визнані винними у вчиненні корупційних правопорушень	на яких накладено адмін. стягнення за правопорушення, пов'язані з корупцією	яких притягнуто до дисциплінарної відповідальності за порушення вимог антикор. законодавства	
Апарат МВС	2018 р.	0	0	0	0
	2019 р.	0	0	0	0
	2020 р.	0	0	0	0
Територіальні органи з надання сервісних	2018 р.	0	1	1	2
	2019 р.	0	1	0	1

послуг МВС	2020 р.	0	0	0	0
Заклади, установи та підприємства, що належать до сфери управління МВС	2018 р.	1	0	0	1
	2019 р.	0	0	0	0
	2020 р.	0	0	0	0
Національна гвардія України	2018 р.	2	8	10	20
	2019 р.	2	13	2	18
	2020 р.	2	3	1	6
Національна поліція України	2018 р.	88	256	115	459
	2019 р.	33	359	366	758
	2020 р.	13	297	22	332
Державна прикордонна служба України	2018 р.	10	6	-	16
	2019 р.	6	4	-	10
	2020 р.	17	4	-	21
Державна міграційна служба	2018 р.	-	3	5	8
	2019 р.	1	-	-	1
	2020 р.	0	1	0	1
Державна служба з надзвичайних ситуацій	2018 р.	1	36	29	66
	2019 р.	4	26	19	49
	2020 р.	0	1	0	1
Усього по системі МВС	2018 р.	101	309	159	572
	2019 р.	46	392	387	826
	2020 р.	32	306	23	361

Діаграма 6

VII. Перспективи розвитку

МВС відповідно до вимог антикорупційного законодавства у межах наділених повноважень у подальшому братиме активну участь у реалізації державної антикорупційної політики, реагуватиме на виклики, які стоять наразі перед суспільством, у тому числі й зниження рівня корупції в Україні.

Серед пріоритетних напрямів такої роботи можна виділити:

пропагування нульової толерантності працівників системи МВС до будь-яких порушень антикорупційного законодавства;

прозорість у своїй діяльності;

активізація діяльності у сфері захисту викривачів та створення належних умов для їх повідомлень;

посилення координуючої ролі уповноваженого підрозділу з питань запобігання корупції Міністерства по відношенню до суб'єктів системи МВС;

подальша активізація співпраці з громадськістю та міжнародними організаціями.